

Tron Øgrim:
Kvikksølv (2000)

IV

Kvinnens plass???

spørsmål om jenter og internett

Boka består av fire delfiler.
De andre filene kan du hente fra pdf-arkivet.

Tom side

Det tar på å late som om du er klok. For tida blir det to foredrag om Internett i uka... hvis det ikke blir tre. Eller flere.

De GREIESTE foredraga er de med ørten bisnissfolk i en sal, inn og snakk, ut igjen. Bare med noen spørsmål først – men tidsskjemaet er så tett at det blir sjelden mer enn tre. Og minst to av dem er som regel høflige, enkle – og jeg har hørt dem før.

1. De verste spørrera

De VANSKELIGSTE er rundt et bord med (fx) 15 ungdommer, mest jenter. – Bare avbryt, når dere vil, sier jeg da.

Og det gjør de. Etter tre minutter, akkurat mens jeg forsøker å forklare forskjellen på telefoni nå og for 40 år sida, er det fx ei som spør:

– Men du, hva vil dette få å si for eldre folk på landet?

Dermed må jeg stille om det ganske lure, men litt langsomme og absolutt halvgamle hue mitt 180 grader, og rote gjennom hukommelsesloftet for å se om jeg alt på forhånd har tenkt no om gamle folk på landet – og det har jeg heldigvis, bl.a. fordi jeg for no'n år sida diskuterte dette med en klok fyr i pensjonistforbundet ... og etterpå må jeg finne igjen tråden og snakke videre om ny telefoni og uendelige mengder gratis lagerplass og helt nye og vanvittige måter å jobbe på og åssen samfunnet nokså lynraskt vil bli snudd opp ned og – til NESTE spørsmål kommer.

Ja, disse møtene er de vanskeligste – for jeg kan'ke alltid svare på spørsmåla ...

Og de nyttigste for meg! FORDI jeg ikke alltid kan svare på spørsmåla!

Og ofte aller minst, de som kommer fra unge jenter! For de tenker aller mest forskjellig fra oss NORMALE mennesker, som samfunnet er laga for (= hvite menn i 40-åra!).

2. Det vanskeligste spørsmålet

Jeg snakker om data og samfunnet.

Om alt fra åssen bransjer og bedrifter og jobber vil endre seg og hvem som vil bli rike og hvem som vil gå konk (og på hva), og åssen markedet vil endre seg; til åssen forholdet mellom land vil forandre seg, og åssen storbyene og landsbygda vil skifte ansikt, og hva som vil skje med fagarbeidere og rike kapitalister og mellomledere og forfattere og –

Om alt dette snakker jeg med den største skråsikkerhet, som en erfaren svindler; med den sikkerheta du bare kan ha når du IKKE har noen akademisk kompetanse på området, og området dessuten (nesten) ikke fins i Norge (i hvert fall ikke slik jeg snakker om det) sånn at du altså ikke behøver å være redd for at dem som skal godkjenne hue-sert'fikatet ditt kan komme og avskilte deg og gi deg 30 dager.

Jeg har altså fordelene av at jeg ikke har no greie på det jeg snakker om (i hvert fall ikke formelt). Helt in tråd med de beste tradisjoner i norsk debatt. (Bare se på Jagland eller Solheim når de snakker om data! Eller Bondevik når han kritiserer teater og litteratur!) Ut fra en sånn tankegang, burde jeg nå straks gjøres til sjef for Norsk IBM!

Bortsett fra det, er jeg åsså temmelig sikker på at jeg har RETT. (Vent 20 år, så får dere se.)

Det æ'kke så VANSKELIG å se hva som vil skje, i store trekk, når man er så lur som meg. (Det er forholdsvis logisk at informasjonsbehandlere vil stige til topps i overklassen (bare se på Bill Gates) og at samlebåndsarbeidera vil få det vondt i underklassen (studer Detroit!) – at mange tradisjonelle storbyer vil dø, osv.) Hvis du veit en del om samfunnet og om teknologihistorie, og framfor alt er villig til å lære, så kan du skjønne sånt. Poenget er altså at sjøl om jeg ikke har GREIE på sakene, så veit jeg hva jeg snakker om.

Og kan svare (nokså) skråsikkert på «vanskelige» spørsmål. Jah!

Da er det temmelig pinlig å komme på møtene der det sitter (fx) 20 unge jenter rundt bordet, og midt i min ganske glupe framstilling av hva som vil skje, spør ei:

– Men hva vil Internett bety for kvinnens stilling i samfunnet i framtida?

– Hm! sa jeg da. For jeg visste ikke.

3. Hvorfor leker Petter ...

Når det gjelder situasjonen nå, veit vi at data er guttas leketøy.

Datayrker er mannsdominerte yrker. Det gjelder datakasser allment (men mindre enn for 10 år sida – bl.a. fordi alle SEKRETÆRENE for lengst har fått PC) og Internett.

Utviklinga er så rask at bildet skifter fra måned til måned. Men noen tall tyda på at IN-brukera i USA i første del av 90-tallet var ca. 90% maskuline, i Norge kanskje 70%. TENDENSEN stemmer i hvert fall sikkert.

Hvorfor? Hva kommer det av at fx Internett domineres av Petter, og ikke Petra Smart?

En grunn er at Internett i begynnelsen var mest leketøy. (Da datakasser var veldig dyre og mest leketøy, var de aller mest for gutta. Da de blei billigere og trengte ned til de underordna og underbetalte delene av arbeidsmarkedet, blei de mer likestilt.)

Og DYRT leketøy. Foreldre kjøper DYRERE og mer TEKNISK leketøy til Petter enn til Petra. Undersøkelser viser at det fortsatt er sånn.

Petter får til jul, altså! Petra får ... kanskje (ikke).

En annen grunn er at Internett ennå er veldig TEKNISK leketøy.

Data har vært ingeniør-guttas sandkasse. Heltene har vært HÆKKERA (jeg skriver sånn i samsvar med de strålende prinsippene i den siste rettskrivningsreforma).

Men hvem var de? Små tekno-friker som fryda seg over å finne ut åssen fx telefonnettet funka TEKNISK. (Altså duppeditene INNI telefonen, istedenfor, som normale tenåringer, å være mest opptatt av HVEM de kan SNAKKE med.) Absolutt mest gutter!

La oss ikke rakke ned på disse gutta. Sånne gutter (dvs. i

flertall gutter) kokte opp de første hjemmebrygga PC-ene bak ryggen på IBM, de var pionerer når'e gjalt å sørfe rundt i hele Verden lenge før storselskapene syntes at det skulle være lov, og de mekka opp World Wide Web for Internett helt i strid med ønskene til fjernsyns- og telefonselskapene, som helst ville at forbrukere skulle ha et nett inn i heimen som var klumpete, blodig dyrt og veldig dumt og begrensa, noe å la det interaktive tekstTV-systemet TV2 hadde på 90-tallet.

Alt dette er flott. Men det er PREGA av at gutta var tekno-interesserte heller enn menneske-interesserte. Det aller mest spennende var forholdet til maskiner og programvare.

Og det er en av grunnene til at datateknologi fortsatt i hovedsak er så håplaut upedagogisk ... mange av gutta i ingeniørmiljøer skjønner nemlig ikke så veldig mye av åssen MENNESKER funker.

4. ... men ikke Petra Smart?

Det er åsså ei kjent sak at de to sosiale kjønna har ulikt forhold til teknologi. Kikk på Tommy & Tiger'n! Helt i samsvar med virkelige erfaringer fra virkelige skoler reagerer Tommy og hans (ofte mishandla) venninne(?) ganske forskjellig på fx ATOMBOMBA. I sånne diskusjoner er små gutter ofte mest opptatt av ÅSSEN DEN VIRKER, små jenter av HVEM DEN VIRKER PÅ.

Om vi ser på telefonen en gang til, nå. Alle som har hatt tenåringer i huset, veit at jenter er absolutt ikke no MINDRE interessert i telefonen enn gutter! De bare bruker'n på en annen måte enn gutta som skrur.

Internett har, til nå, handla veldig mye om å PLUNDRE med teknikken for å FÅ DET TIL. Hvem syns sånt er morsomt? Først og fremst gutta.

Noen tidlige undersøkelser i USA ga et bilde av den typiske IN-brukeren som en 18-årig gutt som aldri har pult.

La oss ikke krangle om HVOR typisk han var (eller er). Igjen er det viktigste at det sikkert er no riktig i TENDEN-

SEN. Mer spennende var diskusjonen av HVORFOR han ikke hadde ...

Der fantes det to hypoteser:

- Han bruker så mye tid på IN at han ikke har tid.
- Han har så mye tid å bruke på IN fordi han ikke ...

Så vidt jeg forstår, blei svaret 2. Profilen på denne typiske, ekstreme brukeren var en ung fyr som ofte hadde trøbbel i samvær med andre (uforutsigelige, kompliserte) mennesker. Og klarte seg/likte seg mye bedre i et sosialt forhold til maskiner, som han kunne mestre gjennom å pugge og analysere koder, og som alltid reagerte på samme måte. (Eventuelt med mennesker som var LANGT VEKK, innafor den snevre, kalde og ritualiserte ramma som kommunikasjon med enkel tekst ga.)

Kort sagt, altså: Unge nærder som syntes databokser (modemer, telefonsystemer, BBS-er, Internett osv.) var mye GREIERE enn disse aller mest uforutsigelige av alle vesener: Jenter –

Disse gutta var mest opptatt av teknologi som teknologi, og av data-Verdenen som et sted der (kompliserte) mennesker IKKE var. De var usosiale dyr! DET TRAKK DEM TIL NETTET.

Jenter (flest) derimot, er mindre opptatt av teknologi i seg sjøl og mer opptatt av hva de kan bruke den til. Og absolutt mer av mennesker enn av bokser. Sykkel? Mindre av åssen sykkelgiret fungerer, enn av å dra på sykkeltur med venner, og se interessante steder.

Før dere skriver rasende leserbrev: Jeg sier ikke at ALLE jenter (og gutter) er sånn. Bare et flertall. Jeg sier heller ikke at det er RIKTIG (eller gærent) at kjønna er sånn. Jeg bare slår fast, at sånn er det. I vår kultur, for øyeblikket.

Men da er det heller ikke no rart at Petra Smart ikke tente på det kalde, teknologisk orienterte, ikke-menneskeorienterte, usosiale Internett. Det er ikke laga av/for henne. Det interesserer henne ikke. I hvert fall ikke sånn som det VAR.

5. Kurdistan i det 21. århundret?

Men åssen vil det BLI? Et sprang, nå.

Et virkelig underlig sammentreff satte meg igang med å tenke på det:

Dagbla' trykte et intervju RV-stortingsrepp Erling Folkvord gjorde med lederen av det kurdiske PKK, Abdullah Öcalan. I dette intervjuet sa kurderen at han kunne tenke seg at det STØRSTE spørsmålet i det 21. århundret blei ...

kampen for full kvinnefrigjøring.

Sammentreffet var underlig, fordi jeg leser vanligvis ikke Dagbla'. Og Bla' kan vanligvis ikke utstå RV. Så det måtte altså enda et sammentreff til for at dette skulle havne i blekka: At avholdsmannen med sykkelen besøkte et gerilja-område der den tabloid interessante lederen for Kurdistans Arbeiderparti var.

Og denne fyren, som leda en NASJONAL krig mot Tyrkia. Og sikkert visste at han hadde relativt begrensa muligheter til å få oppleve neste århundre, ettersom han hadde tyrkisk, tysk og USansk hemmelig purk på nakken:

Han trodde altså, at det viktigste spørsmålet i det neste århundre IKKE blir fx kamp mellom rike og fattige land, eller opprør fra/massakrer mot undertrykte nasjoner. Han satt nedi noen av de aller mest sosialt tilbakestående fjellområdene i Midt-Østen, og tenkte at neste århundre kan handle om KVINNEFRIGJØRING? Rart.

Hvorfor i all Verden? Tenkte jeg.

Så tenkte jeg at på ett vis – er det ikke så ulogisk. Öcalan kjenner områder som er reint middelalderske, målt med vår målestokk. Storfamilien, produksjonen, tradisjonell Islam osv. definerer kvinnens stilling. På den andre sida: Storbyer med helt moderne bydeler (Istanbul, Damaskus, Jerusalem, Kairo). Og voldsomme økonomiske forandringer, politiske kamper, svære kriger – som RASKT snur alle sosiale forhold oppned.

På reise fra den ene polen til den andre – fra de moderne storbyene til de avsides fjelldalene, og gjennom disse stormene – blir det voldsomme spennet i kvinneroller tydelig, for den som gidder å se.

Og det virker klart at det er ustabil. Så forskjellige kvinneverroller kan ikke sameksistere, kinn mot kinn.

En reaksjon på det blir noen fundamentalistiske muslimer kamp for ei mer middelaldersk kvinneverrolle. Öcalan stiller samme spørsmål – og gir stikk motsatt svar.

Men (tenker jeg): Er ikke Midt-Østen her bare et fortetta bilde på hva som skjer i vår Verden som helhet?

Jeg treffer unge, norske jenter som har reist i Asia, Afrika og Latin-Amerika. Jenter som er født i Pakistan og har gått på skole i Norge. Jenter som har halve familien sin i Filippinene, Gambia eller Marokko og den andre halvdel i Europa.

Alt dette handler (bl.a.) om voldsomme møter mellom kvinneverroller. Skapt av økonomi og arbeidsvandring og krig og flyktningestrømmer. Som gjør sånne møter VANLIGE: Det handler ikke lengre om en isolert norsk sjømann og hans kinesiske brud, eller ei gæærn engelsk oppdagelsesreisende som tramper gjennom Det Sorte Afrika. Men om tusener og millioner!

Kan de gamle kvinneverrollene overleve det?

6. Maskiner og kvinneverfrigjøring?

Kan vi si noe om åssen teknologi har påverka kvinners plass i samfunnet – før i tida?

Ungdommen, som er ung (og i visse sammenhenger, dum og uvitende!) veit alt for lite om historia. Så ungdom: Følg med!

For knapt 200 år sida hadde norske menn hånd- og halsrett over kvinner, barn og tjenestefolk. Det betyr, kort sagt, at gubben hadde lov til å slå dem. Vi kan si at konebanking ikke bare var LOV (i motsetning til nå); det var PÅBUDT.

Denne underordna rolla for kvinner støtta seg sosialt, kan vi si, på to hovedstolper: Kvinner flest, i byene, var

- sperra ute fra det vanlige arbeidsmarkedet utafor husholdningene

- sperra ute fra kunnskap.

Dette sikra at de blei

- økonomisk avhengige av menn:

Av ektemannen – eller hvis du var ugift, av far, en bror, eller en du var i tjeneste hos.

De fleste jobber var ikke åpne for kvinner.

Og for at de ikke skulle kunne bryte ut av dette hjemmefengslet, var de

- juridisk usjølstendige.

Det er derfor Nora i *Et Dukkehjem* ikke kan undertekne lånepapiret sjøl, men må forfalske underskriften til sin far. (Bestemora mi, som HADDE sjølstendig jobb og var Skiens høyest betalte dame en gang på 1890-tallet, hadde ikke lov til å betale skatt! Som kvinne var hun nemlig ikke myndig.)

- Og tilmed juridisk sperra ute fra mannssamfunnet: Fra politikk, utdanning (de hadde ikke LOV til å gå på universitet, fx), fra mange yrker osv.

Ny teknologi førte til arbeidsmarkedet TRENGTE damer. (Det var ikke nok sånne folk med tissen den riktige veien ...)

Det oppsto åsså jobber der du ikke først og fremst trengte steinhoggermuskler, men det var desto viktigere at du var bl.a. nøyaktig og pålitelig, som fx telefonistinne. (De første svitsjera i det primitive Kyberrommet var damer!)

(Dette betyr ikke at damene IKKE hadde tungt arbeid. Tvert imot! De hadde SVINETUNGT arbeid, bl.a vannbæring på den norske landsbygda ... Men det var en viktig del av mannssamfunnets ideologi å ikke SE sånt tungt kvinnearbeid, og BORTFORKLARE mennas monopol på de best betalte jobbene med at de hadde større muskler. Etersom dette sjauearbeidet blei mindre viktig og det blei for

lite (manns)arbeidskraft, blei det vanskeligere å bruke dette PÅSKUDDET til å holde kvinner ute fra stadig flere jobber.)

7. Kontroll og kvinnefrigjøring?

Kvinnebevegelsen førte åsså til at kvinner sloss seg inn i politikken, på skolene osv.

Et av de aller siste eksemplene på et sånt område var Holmenkoll-stafetten, som var FORBUDT FOR JENTER for bare 30 år sida! Tidlige Kvinnefrontere og andre feminister sprengte dette forbudet ved å melde seg på under falske mannsnavn, løpe med påklistra bart osv. – og bli slept ut av løpet av politiet ...

Unge jenter, som er vokst opp med Grete Waitz og Ingrid Kristiansen, trur ofte at jeg juger når jeg forteller at sånt faktisk skjedde, i Norge, for mindre enn 25 år sida. (Men i Sovjet var kvinnefotball forbudt helt til på 1980-tallet. En gammel mann som het Bresnjev hadde uttalt at det førte til usunn opphisselse ...)

Hvorfor fant kvinner seg for 50 og 100 og 200 år sida i å tjene menn, tilmed la seg banke av menn, i så mye større grad enn nå? Enkelt uttrykt: Fordi de hadde ikke noe sted å gå. «Gå fra gubben og sult.»

Mannen tjente penga. Jeg kjenner arbeiderfamilier der det, i Norge før krigen, var som i *Pelle Erobreren* av Nexø: Ved middagsbordet spiste Far først, mens kona og ungene så på. Etterpå fikk de det som var igjen. Det var ikke fordi Far var en drittsekk, men fordi han måtte være mett for å klare jobben. Alle var avhengige av det! Mor syntes åsså det var rimeleg.

Sjølstendige jobber; altså egen økonomi – og rett til kunnskap; altså egen utdanning – skapte GRUNNLAGET for den kvinneverolla som fantes i Norge på 1990-tallet.

Kontroll over Kvinner blei altså uthula av:

- maskiner
- nytt arbeidsmarked

- kvinnejobber
- kvinnekunnskap!

8. Det 21. århundrets arbeidsmarked?

Hvis vi nå tar denne måten å se utviklinga på. Og tenker FRAMOVER.

Internett, nå. Internett kommer til å prege – jeg trur domi-
nere! – det norske samfunnet i løpet av de neste 10 åra.

Og Verden? Ja, Verden. Internet rules, yeah!

Noen spåmenn trur IKKE det ... de snakker om at utvik-
linga ikke vil gå så fort (kanskje, men jeg trur de tar feil) og
at ANDRE nettformer vil bli like viktige eller viktigere (mu-
ligens. Jeg trur de tar feil der åsså, men det spiller heller
ingen rolle). (For det viktige er at Verden blir nøsta inn i ei
eller anna form for nett! Og uansett: nett er nett!)

Glem forbeholda. Hva det enn blir, la oss kalle det Inter-
nett! Det som kommer i framtida, vil bli mer forskjellig fra
dagens Nett enn en Mercedes 1996 er fra en Daimler 1886,
men det er nok Barnet til Internett, likevel.

Denne nye Netta Verdenen vil skape nye forhold mellom
mennesker. Bl.a. et nytt arbeidsmarked.

Politikera har nå lært seg et dustete ord for det:

Telependling. Dustete, fordi det ikke har no med «pend-
ling» å gjørra, det handler om at jeg jobber ett sted og ER et
anna sted. (Jeg sitter i heimen og skriver i PC-World. Jeg
PENDLER ikke da!)

Åssen dette arbeidsmarkedet vil funke på litt lengre sikt, er
umulig å forutsi. Det vi KAN se er at det blir IKKE avhengig
av fx fysisk styrke. Altså hva slags muskler du har.

Har det no med kjønn å gjørra? Klart!

For MuskelMyten lever fortsatt:

Den gangen jeg dreiv med hederlig arbeid, hadde vi et
svare strev med å få bryggeriet (og enkelte av gutta) til å
skjønne at jenter kunne jobbe på lastebilene. Å levere øl æ'kke
kvinnfolkarbeid! Det samme sa de om å jobbe i gruver. I
hvert fall i teorien. (Jeg intervjuar ei belgisk dame, som i 5-års-

alderen hadde begynt i ei gruve der barne- og kvinnearbeid var FORBUDT!)

Men nå dauer MuskelMyten!

For hvis du skal sitte i Stavanger og styre oljeinstallasjoner på bånn av Nordsjøen. Eller i Litauen, og kjøre gruvemaskiner i Kiruna, Sverige. Trur'u noen vil insistere på å sjekke at du har flat brystkasse med hår på? Ikke muskler altså. Og ikke skjegg!

9. Dannelse, Data – og Damer?

Hva vil arbeidsmarkedet være ute etter, da?

Nett-teknologi blir ofte kalt IT, som igjen står for informasjonsteknologi – eller kanskje intelligensteknologi. (Til tross for den ekstreme dumheta som kan skinne gjennom både i brukergrensesnitt og bruk.)

Både datateknologien allment og Nettet spesielt er foreløpig i sin barndom, der mennesker må brukes til å rette opp idiotiske småfeil, gjøre enkle rutineoppgaver osv. Men etter som Nettet vokser. Investeringene vokser. Erfaringene vokser. Kommer Nettet til å gro ut av disse barnesjukdommene etter tur. (Og starte på voksensjukdommene?)

De jobbene som vil bli igjen, vil handle mindre om rutine, og mer om å bruke menneskelig intelligens på Nettet. Om kunnskap, og intelligent bruk av den. Og det henger igjen sammen med utdanning. (Ofte, i hvert fall!)

Her er ei interessant utvikling i gang. For det ser ut til at jentene holder på å ta igjen og gå forbi gutta i høyere utdanning, over hele den vestlige Verden.

Det har lenge vært kjent at små jenter er bedre enn gutter, stort sett, når de starter på folkeskolen. Noen forskere har hevda at det har biologiske grunner, at jentene er skolemodne før, biologisk sett, og det har tilmed dukka opp forslag om at de bør begynne ett år før.

Det har åsså vært vanlig å tro at gutta tar igjen dette seinere – når jentene kommer i puberteten, kanskje?

Men nå ser det ikke ut til at det siste stemmer. I engelske

videregående skoler blei det for ikke så lenge sida avslørt en skandale med ulovlig anti-diskriminering av gutter ... Skoler som var opptatt av prestisjen sin, slapp gutter med DÅRLIG-ERE karakterer inn først, for å ikke få JENTEFLERTALL.

Fordi jentene i gjennomsnitt ligger over.

I Norge har jentene tatt over i viktige fag på universitetsnivå. Tendensen er at gutta dominerer på høyeste utdanningsnivå og jentene på begynnernivå – og at jentedominansen eter seg oppover, år for år. De blir flertallet. De blir best.

Noen som har lyst til å gjette på hva det vil bety for dame-nes stilling i neste århundres Netta DataVerden?

10. Hvem tar SjefsJobbene?

Sist jeg spurte en gjeng unge jenter om det, kom de med to innvendinger:

- Menn dominerer sjefssjiktet. (Og ansetter, som sjefer, sånne som ligner seg sjøl.)
- Gutta dominerer de teknisk-matematiske faga, ingeniørfaga. (Og Nettet er ingeniørenes paradis.)

Så menn kommer uansett til å dominere NettVerdenen... De feitestede delene av den, ihvertfall.

Mine svar:

- Sjefene? Jeg trur dette kommer til å skje med sjefssjiktet i Norge, i de neste 25 åra:

Jentene går forbi gutta i høyere utdanning.

Gutta tar de feitestede, godt betalte toppjobbene i Det Pirate Næringsliv (DPN). De høyt utdanna jentene går inn i de dårligere betalte og mindre prestisjefylte sjefsjobbene i Stat og Kommune (S&K).

Og der sitter de no'n år. Og får erfaring, og forbindelser, og blir veldig flinke!

Så, når DPN trenger toppledere med erfaring fra S&K (av

grunner vi ikke behøver å gå inn på her). Og sender hodejegere ut. For å finne dem som har disse forbindelsene. Og dessuten er høyt kvalifiserte, kunnskapsrike – og ikke FOR JÆVLIG dyre:

Hvem ansetter de da?

Jeg gjetter at de høyt utdanna jentene, via toppjobbene i Stat og Kommune, uti neste århundre åsså vil komme til å dominere De Pirate Sjefsjobbene.

• Nettet, nå. Det er riktig at gutta dominerer ingeniørfaga.

Vil det vare, eller kommer jentedominansen der åsså, om noen år? Kanskje, kanskje ikke. Men det æ'kke så viktig, fordi:

I framtida kommer ikke Ingeniørene til å dominere Nettet.

Nettet har – til nå – vært Ingeniørenes Paradis, fordi det har handla om å få det Opp Å Stå. Strekke kabel, finne riktig plugg! Få kassene til å snakke til hverandre! Osv. Men denne ingeniørkosen vil snart ta slutt.

For det viktigste nå blir ikke Brytere, men Bestemor. Nettet ER oppe og står (nesten, ihvertfall). Det investorene NÅ er ute etter, er å få MENNESKER inn på Nettet. Brukere! Det er folk som IKKE er datanærder, som gir FAEN i bokser, og som må overtales, forføres til å komme inn på Nettet for å bruke penger på å snakke med hverandre, handle osv., som blir de viktigste.

Og da er ikke Ingeniøren lenger konge. Han er nemlig ikke spesielt flink – med Bestemor.

Hvem er det? Mennesker som er flinke med mennesker. Sosiale folk, som kan kommunisere.

For å si det brutalt: I begynnelsen av neste århundre blir det viktigste på Nettet ikke å få koplinger til å fungere, men å selge Pizza og fordele Pensjoner. Salg og Sosialarbeid! Og da blir det viktigere å ha kunnskap om humanistiske fag enn om kabler.

Den Jenta som nå utdanner seg til å dominere denne kunnskapen, posisjonerer seg altså åsså til å bli Bestemors Dronning.

11. Pakistansk KyberWood?

Når ny teknologi skaper ny økonomi og nye samfunnsforhold, blir gamle samfunnsforhold åsså snudd oppned.

Da dampen kom og gjorde slutt på adelsveldet, var de nye rike – handelsmenn, fabrikkere osv. – som regel sjøl ikke adelige. Adelen var fornøyd. Den satt på sin bak og koste seg, og gadd ikke sote seg til med å få dampmaskiner til å tøffe og gå. Sånn var det i den første teknologiske revolusjonen.

I den andre teknologiske revolusjonen, da bensinen og elektrisiteten kom, var USA blitt mulighetenes land for (hvite) fattigfolk som fant alle dører stengt i Europa. Mange blei fattige i den nye Verden åsså, men flertallet blei rikere enn de hadde vært. Og noen blei styrtrike.

Et eksempel på åssen teknologien kunne skape uante muligheter, er den mest amerikanske av alle industrier: Filmen. Hollywood blei dominert av jøder og østeuropeere, som skrelte av seg sine umulige, utenlandske navn og isteden blei syntetiske super-amerikanere:

Al Jolson (Asa Yoleson), Tony Curtis (Bernhard Schwartz), Kirk Douglas (Issur Danielovjitsj Demsky), Rock Hudson (Roy Scherer), Jerry Lewis (Joseph Levitch) osv.

Poenget var at filmen hadde – fra starten av – ingen prestisje. Skikkelige Amerikanske Gutter med Gode Amerikanske Navn gadd ikke gå inn der! Sånn blei Hollywood, i det anti-semittiske Amerika, fra starten av byen der fattige jødegutter fikk sjansen – og blei styrtrike.

Foran den 3. teknologiske revolusjonen fins ikke no Amerika ungdommen kan dra til. Derimot fins Kyberrommet, et land uten grenser (der det heldigvis ikke fins indianere som skal drepes eller svarte som skal selges). Kan Kyberland spille samme rolle?

Jeg trur det. Ta nå fx unge innvandrere i Norge. Folk som har gått skoler og snakker norsk, men som ikke får jobb, fordi de heter Ali eller Nasreen. Kan ikke Nettet bli deres Hollywood?

En av de beste vitsene om Kyberrommet, som alt er så mye brukt at den er utslitt, er den om hunden, veit dere: «På Inter-

nett kan ingen se at du er en hund.» Nå er nå ikke det så sikkert. Jeg tipper at video kommer før vi har snudd oss. Du kan altså bli avhengig av ikke bare å skrive at du heter Ola Hansen, men åsså måtte vise ansiktet ditt på skjermen, før du får en jobb.

Likevel, sånt kan ordnes. Flinke pakistanske gutter (eller jenter!) kan vel hække et norsk fjes? (Eller ansette en Ola på forværelset, da!) Unge mann, gå til Kyber-Vesten!

12. Vera og Verdenshistoria?

Men det var jenter vi snakka om.

Det oppstår altså et arbeids- og informasjonsmarked, der det blir HELT UMULIG å dele opp folk etter kjønn.

Når det gjelder jobbene. (Åssen kan du VITE hvilket kjønn han? (hun? hen?) der borte i tråden, i Litauen, EGENTLIG har?)

Når det gjelder informasjon. For 100 år sida kunne de sperre jentene ute fra universitetene. Men når all grunnleggende universitetskunnskap er tilgjengelig, overalt, på nettet?

Gubbene kan, fx i Saudi-Arabia, sperre jentene inne bak slør og i egne rom. Men så lenge det fins en tentakkel av nettet som når inn bak forhenget, så kan de, i neste hundreår, aldri sperre dem ute fra den kunnskapen de sjøl ønsker å sjekke. (Sensur på nettet? Uansett alle skrekkmeldinger nå, påstår jeg at det er en tapt kamp. Kom tilbake om 20 år, så skal vi se.)

Det blir altså umulig å sperre jentene ute, med de gamle metodene – som da purken dro dem fysisk ut av Holmenkollstafetten, tidlig på 70-tallet.

Tvert imot. Jentene er, i forkant, alt på vei til å dominere de feltene som blir viktigst for å Herske på nettet: Utdanning. Kunnskap.

Skjegg, muskler osv. syns ikke på nettet.

Kunnskap syns.

Jeg tipper altså, at jentene vil dominere nettet, en gang uti

det 21. århundret. Internett er jentenes Verdenshistoriske framtid.

13. Kjøkken eller ...?

Vil det skape grunnlag for ei enda friere og mer likestilt kvin-nerolle enn den vi kjenner fra 90-tallet?

Kanskje. Men såne saker oppstår erfaringsmessig ikke (bare) som en følge av økonomi og teknologi. De er åsså avhengige av hva kvinner vil sjøl. Møter – (ikke (bare) i klær, men i livsstil) – kamp (av kvinner og menn, for og mot kvin-ner!) – politikk (bl.a. om kvinnene sjøl, i milliontall, deltar i den). Vi får se ...

Men HVIS nå dette er riktig: Hvis kvinner er dømt/vel-signa til å spille ei hovedrolle på Nettet på 2000-tallet.

Er det ikke da en interessant MOTSIGELSE at mange av dem (dere!) ennå ikke ER der?

Opplagt, jo.

En av grunnene er at Nettet ennå ikke ER det Nettet vil BLI. Et sted som INTERESSERER jenter.

Fordi det handler Mest om Mennesker, og er EFFEKTIVT og NYTTIG som et STED FOR MENNESKER, som vil MØTES og ha det MORRO. (No som vil trekke ikke BARE jenter inn på Internett... men åsså mange flere av det riktige (viktige!) kjønn.)

Hvem kan gjørra Internett til et sånt Sted for Jenter?

Svaret fins i eventyret om den Lille Røde Høna, som bodde sammen med den late Katta, Grisen og Hunden. På spørsmål om å plante, høste, male og bake brød, svarte alle tre «ikke JEG!»

«Da får jeg gjøre det sjøl, da!» sa den Lille Røde Høna.

Jenters plass er på Nettet.

KVINNENS Plass ER I KYBERROMMET!

V

Skal de få kappe hue av arbeiderklassen?

et innlegg til LO-kongressens nettside 1997

Tom side

LO-kongressen skal ha teknologidebatt. BRA!

Det som er viktig, er å forstå at en sånn debatt bare kan bli BEGYNNELSEN.

Det vi må være klar over, er at HELE arbeidslivet, industrien, økonomien og det norske samfunnet kommer til å forandre seg voldsomt og grunnleggende i de neste 20 åra. Og her trenger arbeidsfolk og fagbevegelsen å komme på banen, hvis våre interesser ikke skal bli overkjørt.

1. Hva vil skje?

Jeg er en gammel radikaler søm, etter at jeg ramla ut av gymnasen, tilbrakte ungdommen med å drive med politikk og jobbe på fabrikk.

Etterpå har jeg vært forfatter og journalist, og etterhvert skrivi mer og mer om data, den kommende industrielle revolusjonen, samfunnet og framtida. I denne sammenhengen er jeg åsså blitt konsulent og mye brukt som foredragsholder, både for dataindustrien og i kommuner, skoler, ungdomsorganisasjoner og fagforeninger.

Inn i dette arbeidet har jeg tatt med meg erfaringene fra den diskusjonen vi hadde i bryggeri- og mineralvannsdvisjonene i Nora Industrier på 80-tallet. Da ville seinere NHO-leder Leif Frode Onarheim legge ned et flertall av alle store bryggerier og brusfabrikker på Østlandet og erstatte det med et nytt robotbryggeri, der mesteparten av jobbene skulle være vekk. Dette bryggeriet skulle vært færi i 1982.

Vi klarte å stoppe den planen – den gangen – takket være gode diskusjoner og knallhardt arbeid fra klubbene i NNN, som skapte et nært samarbeid seg imellom, med andre LO-foreninger i bransjen, og tilmed med fagforeningene i bransjen av ingeniører, arbeidsledere osv. utafør LO. Og sånn redda vi – la oss si en rundt 1000 jobber, for minst 10 år.

Men vi LÆRTE åsså svært mye av den prosessen. Bl.a. at sånne planer som fantes for vår bransje, fantes for ALL næringsmiddelindustri vi visste om, og trolig åsså for all annen industri. Dessuten at de på noe lengre sikt nok ville være

umulig å hindre. Det vi fikk, var altså en utsettelse, ikkeno mer.

Som datajournalist har jeg alltid prøvd å se utviklinga fra MENNESKENES synsvinkel, ikke fra maskinenes, og stille spørsmål om hva som skjer med ARBEIDSFOLKA og SAMFUNNET når forandringene kommer.

Samtidig har jeg hatt sjansen til å studere de samme spørsmåla fra «den andre sida»: Hva TEKNOLOGENE tror vil skje, hva INDUSTRIEN, INVESTORENE og STATLIGE ORGANER tenker.

Noe av det viktigste jeg har lært om det, kan sammenfattes i to punkter:

For det første: Nå går det FORT. Ting skjer stort sett FORT-ERE ENN VI TROR. Internett har fx brutt gjennom i Norge mange år før de aller fleste i bransjen trodde at noe sånt skulle få svær betydning i Norge.

Mange mener at «det vil nok ta mange år ennå før vi merker noe» og «nye maskiner har alltid kommi, uten at det har betydd allverden». De tar feil, fordi de undervurderer hvor raskt ting skjer nå, og hvor VIKTIG og ALVORLIG det er. DET ER LIVSFARLIG.

For det andre: Mesteparten av diskusjonen nå, handler om TEKNOLOGI og ikke om MENNESKER. Utviklinga skjer ikke på arbeidsfolks premisser. Det blir ikke tatt sosiale hensyn.

Dette æ'kke fordi folk flest som jobber i databransjen – eller i fx deler av offentlig sektor som steller med sånt – er spesielt usosiale. Tvert imot: Jeg møter mengder av skikkelige folk der, som er ganske bekymra over det som skjer.

Men det som definerer debatten der nå, er investeringer; økonomi i betydninga fortjeneste og/eller sparing. Det æ'kke gamle pensjonister på Finnskogen eller i Gamleby'n i Oslo som står på dagsordenen når det skal gjørras datainvesteringer, og heller ikke arbeidsplasser til ungdommer eller familieforsørgere.

PROFITTEIN styrer datainvesteringene, IKKE demokratiske og sosiale hensyn til folk flest.

Dette må fagbevegelsen gjørra no med. Hvis den skal overleve.

2. Reorganiseringa av ALT!

Littegrann om hva de svære endringene som er på vei kan bety KONKRET, for folk flest:

Vi står overfor en enorm bunke med spørsmål som gjelder ALLE områder i samfunnslivet, fra demokrati og massemedia til jobber, skolegang, medisin, pensjoner – ALLE påvirkes av den teknologiske revolusjonen som er igang.

- Skolegangen vil fx måtte endre INNHOLDET sitt grunnleggende, og sikkert også FORMENE. Vil elevene sitte i rekker bak pulter og se på ei tavle der frøken skriver med kritt om Byer I Belgia i 2030, sånn som da jeg gikk på skolen i 1950-åra? Sikkert ikke.

Jeg æ'kke sikker på om vi vil KJENNE IGJEN en skole i 2050 ... kanskje ikke skjønne at unga var på skolen ... Noen ganger tenker jeg at skolen kan bli «flokker av ungdom og lærere og andre med greie på ting, som streifer rundt i samfunnet og deltar i arbeid og løser problemer ...»

- Pensjonisttilværelsen kan bli helt annerledes enn nå hvis vi velger å utvikle – og godta – desentralisert medisin og sosial omsorg. Den (halv)gamle skøytesprinter/legen/solidaritetsarbeideren/sosialisten Lasse Efskin hadde planene klare for ei «distribuert sjukehusavdeling» alt i 1998 – der du «er» på sjukehus, og blir overvåka av leger og sjukepleiere, men ligger hjemme i din egen seng.

Efskins framtidsdrøm om distribuerte sjukehus er et eksempel på at teknologien sosialt kan brukes både godt og dårlig:

Det er FINT hvis du sjøl gjerne VIL ligge hjemme, og familien syns det er greit å ha deg.

Men det er ILLE hvis en råttten, usosial kommune sier: Hallo bestemor, nå har vi ikke råd til å ha senile oldemor på gamlehjemmet lenger, nå må du ta henne hjem, åsså kan du få snakke med en lege på bildetelefon en gang i uka ...

Jeg kunne fortsette lenge med sånne eksempler. Poenget er at disse mulighetene er IKKE science fiction, men saker som vi kommer til å begynne å se I PRAKSIS i løpet av de nærmeste ti åra.

Når det gjelder ARBEIDET, må vi være klar over at det vil bli kraftig reorganisert på flere måter:

- RUTINEARBEIDET på samlebånd og i kontorer er alt teknologisk på vei ut. (Jeg skreiv ei bok om det i 1985, *Grisen før jul*, som bl.a. bygde på erfaringene fra rasjonaliseringene i grafisk industri, og det store slaktet av arbeidsplasser/fagforeninger i avisgata Fleet Street i London. «Grisen» i tittelen er rutinearbeideren i de rike landa – og dere veit hva som skjer med grisen til jul ... Alt jeg skreiv i den boka har vist seg å være svært dekkende.)

- MANGEL PÅ ARBEIDSPLASSER er typisk for mange gamle industriland, der rutinejobbene har forsvinni uten at markedet av seg sjøl har skapt tilnærmedesvis like mange NYE jobber. Belgia (særlig Wallonia) er et typisk eksempel på det jeg har studert. Sånn er det åsså i gamle industri-områder i England, Frankrike, USA, og nå begynnende i Tyskland og tilmed Japan.

- KONTOR – POST – BANK er utsatte sektorer i de nærmeste åra. Det fins svære planer som det blir investert enormt i, bl.a. fra supermarkedskjeder, som går ut på å få folk til å bestille varer hjemmefra og betale og drive bank over Nett, og på det grunnlaget bli kvitt mengder av jobber.

- FJERNARBEID vil bli viktigere i åra som kommer: Du kan VÆRE et sted, og JOBBE et anna. Sånt fjernarbeid gjør det mindre viktig å bo i et senter for å få jobb – men det betyr

åsså at arbeidet ditt på et øyeblikk kan flyttes til andre land der arbeidskrafta er billig, fx India eller Litauen ...

- **KUNNSKAP** og **BESLUTNINGER** blir typisk for det arbeidet som **BLIR IGJEN**. Mennesker må gjørra sånne ting som datamaskiner er **FOR DUMME** til å gjøre – og det er mange, heldigvis. Det kan fx bety å overvåke ei produksjonslinje, ikke for å dra til den samme skruen om og om igjen, men for å gripe inn når det skjer noe uforutsett.

- **INFORMASJONSARBEID** betyr ikke at «alle jobber med data!» – men fx at hu som jobba med å **SVITSJE** telefoner blir vekkt. Men hu som sitter på sjefens forkontor og tar telefonene, og sier til **MEG** at han æ'kke inne, men til **DEG** at du kommer rett gjennom, hu blir igjen.

En ting fagforeninger og arbeidsfolk som vil overleve trenger å gjøre, er det samme som vi gjorde på bryggeriene på begynnelsen av 1980-tallet:

- Få oversikt over utviklinga som er i gang på det området der **DE** jobber, for å skape seg et bilde av åssen det er **SANN-SYNLIG** at **DERES** jobber vil forandre seg i de nærmeste 5-10-20 åra.

Er du usikker på åssen du går fram for å finne ut av det, så snakk med andre som har gjort den jobben. (Og kjenner du ingen bedre, så kan du godt slå på trå'n eller sende en e-post til meg ...)

3. Blir det bra eller ille?

Når jeg får detta spørsmålet – eller spørsmålet om jeg er bekymra eller forventningsfull, eller om jeg er **FOR** eller **MOT** Datarevolusjonen og Utviklinga (og det skjer flere ganger i måneden!) svarer jeg alltid klart og tydelig: **JA!!!**

Ja, jeg er for (mye) av det som skjer. Ja, jeg er mot en hel del. Ja, jeg syns det er **VELDIG** spennende og **ENORMT** morro.

Ja, jeg ser svære sosiale muligheter til å gjørra ting BEDRE. JA, jeg er svært bekymra over SIDER ved den sosiale utviklinga, sånn som den KAN bli.

Jeg er veldig glad for at datateknologien gir muligheter til KULTUR og KOMMUNIKASJON.

Vi kan se for oss Internett utvikla vidare til Verdens største og billigste BIBLIOTEK, der all verdens bøker og kultur-skatte og leksika og ordbøker og kurs i fremmede språk og oppskrifter på god og sunn kake og tegninger av ei enkel bu du kan snekre i hagan ligger tilgjengelig for enhver. Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana ønsker å legge ut over 10.000 gamle norske spillefilmer gratis på Nettet, sånn at du kan spille dem i stua di når du vil. Og BIBLIOTEK, KULTUR til alle, er noe fagbevegelsen alltid har vært for.

Internett er dessuten ei diger og fullstendig åpen og usensurert DEBATTSIDE, der enhver forening, enhver klubb, enhver fagorganisert åsså kan legge ut SINE synspunkter, be om solidaritet, finne andre i samme situasjon, lynraskt spre informasjon til klubber og foreninger i hele landet – og internasjonalt! – fx i en faglig konflikt, der Dagsrevy'n og Vege/Dagbla bare sprer dritt om De Griske Fagorganiserte ...

Og DEMOKRATISK KOMMUNIKASJON har vært HJERTEBLODET i framveksten av en sterk, solidarisk fagbevegelse. Og i alt demokrati.

Jeg er BEKYMRA over flere ting. Bl.a. over at det som, GRUNNLEGGENDE SETT, gjør at datainvesteringer nå lønner seg, er at du kan erstatte FOLK med MASKINER.

Og det betyr:

Å sparke folk. Å nedlegge. Å avskaffe jobber.

Roboter på samlebånda, i den typen jobber jeg hadde da jeg var ung. I neste omgang, automatisk bestilling, pengeoverføring osv. som tar kontorjobbene, butikkjobbene; fjerner hun som sitter i kassa, han som er på lageret

HVIS alle disse jobbene blei erstatta av ANDRE jobber, fx i helse- og sosialsektoren, i produksjon som nå ikke så lett kan automatiseres (fx byggebransjen), i skole og utdanning, kunst og forskning og miljøvern, osv., så var'e kanskje ingen

grunn til å gråte at kassajobbene og samlebåndsjobbene forsvinner ...

Men jeg er redd for at de ikke GJØR det. Ihvertfall så lenge vi ikke har en sosial arbeidsmarkedspolitikk, men «markedet» til Calle Hagen og co skal bestemme alt.

Jeg er åsså redd for at de nye typene jobber, de som blir igjen og de som oppstår, og som vil kreve mer kunnskap og andre måter å jobbe på, IKKE vil bli tilgjengelige for mye ungdom som IKKE får opplæring ut fra sitt utgangspunkt på skolen. Bertil fra Bærum har datakasse hjemme hos Fadern. Men mamman til Anne på Landet sitter i supern og kan ikke sånt, så henger Anne med?

Jeg er altså redd for at den altfor dårlige dataopplæringa i skolen skaper NYE OG DYPERE KLASSESKILLER.

For å bare nevne NOEN av problemene.

Jeg mener at ei sånn utvikling ikke «må» komme som en følge av den nye teknologien. Men den VIL trolig komme, hvis vi IKKE får en diskusjon om

- åssen den skal tas i bruk på en måte som sikrer det sosiale sikkerhetsnettet – og
- hvor ungdommen skal få jobb.

4. Huskeliste for fagbevegelsen

I sammenheng med dette, er det viktig at vi helt i starten holder fast på HVORFOR vi diskuterer. Akkurat om det; fire punkter som det kan være lurt å ha i hue:

I FAGFORENINGER OG INDUSTRI:

Den moderne arbeiderklassen – og FAGBEVEGELSEN! – har OPPSTÅTT med industrialiseringa.

På Marcus Thranes tid (rundt 1850) var arbeidsfolk flest fattige bønder, fiskere, landarbeidere og håndverkere. Moderne fagforeninger oppsto først for alvor da industrien begynte å vokse fram, ETTER den tida. Jeg har vært med i en bedriftsklubb (på Schous Bryggeri) som hadde røttene sine

tilbake til slutten av 1820-tallet. Men det de starta på Youngs Bryggeri så tidlig, var ei begravelseskasse, som først mange år etterpå blei ei årtli' fagforening ... Og svært få fagforeninger i Norge har røtter som er SÅ gamle.

Nå ENDRES og AVVIKLES sånn industri i rasende fart. Vi må altså være forberedt på at VILKÅRA for fagforeningsarbeid ÅSSÅ vil endre seg svært raskt.

II

FAGBEVEGELSEN OG NORSK SIVILISASJON:

En viktig grunn til at Norge er blitt et så skikkelig land å leve i for folk flest, er den jobben fagbevegelsen og arbeiderbevegelsen har gjort i de siste 100 åra.

Organiserte arbeidsfolk – i ulike partier og utafor partiene, i fagforeninger og andre slags organisasjoner – har slåss for skolesystemer og folkebiblioteker og sosial boligbygging og kulturtiltak og alle slags sosiale sikkerhetsnett. I og rundt den organiserte arbeiderklassen har det spredd seg en KULTUR som handler om sånne ting. En solidarisk kultur, som handla om å lese bøker og organisere seg og drive dugnad og ta ansvar, for å si det litt firkanta.

Det æ'kke BARE fagorganiserte som har stått for sånt i Norge ... mange andre folkelige bevegelser, fra frilynte kristne til bønder og småbrukere, har jobba med mange av de samme virkemidlene. Men de solidariske, politisk bevisste og kulturelt bevisste arbeiderkollektivene har vært den STØRSTE krafta i å forvandle det norske samfunnet i sivilisert retning i vårt århundre.

Hva vil skje med renninga i det norske samfunnet hvis sånne arbeiderkollektiver forsvinner? Jeg mener vi har grunn til å være bekymra, og tenke over hva vi kan gjøre for å forsvare dem.

III

TEKNOLOGI OG MENNESKER:

Når mengder av ny teknologi strømmer utover i samfunnet, vil noen (ikke minst TEKNOLOGI-SELGERE) alltid si at det betyr at fra nå av MÅ ting omorganiseres på en spesiell måte.

Fx: Nå MÅ Kværner – eller LM Ericsson – eller Hansen på hjørnet – LEGGE ned i Lodalen og Arendal eller Hvor-somhelst. For alt anna blir uøkonomisk ...

Men i virkeligheta kan ny teknologi alltid brukes på FOR-SKJELLIGE måter. Apropos sentralisering: SVERIGE har sentralisert mye hardere enn Norge siden 1950-tallet, fordi det var «nødvendig» ... sa de – men er dagens Sverige i en bedre økonomisk situasjon enn Norge av den grunn?

De som sier at ny teknologi i seg sjøl bare kan brukes til å organisere arbeid og mennesker på EN måte, er enten uvi-tende, eller så jucer de. De framstiller teknologien som SVA-RET, men i virkeligheta er den «spørsmålet»: Den gjør det mulig å diskutere NYE, ULIKE måter å jobbe på.

Dessuten framstiller de teknologien som noe som MEN-NESEKENE må tilpasse seg og tjene ... men egentlig blir nå teknologien mer og mer FLEKSIBEL, sånn at det går an å til-passe DEN mer og mer til det MENNESKENE ønsker og vil. HVIS VI BESTEMMER OSS FOR DET.

Det er arbeiderbevegelsens og fagforeningenes oppgave å sette MENNESKENE først i forholdet Menneske – Maskin. Dette er det spesielt viktig at vi har med oss, i en situasjon der ny teknologi strømmer på i en fart som aldri før i historia.

IV

NOEN VIL BLI KVITT FAGBEVEGELSEN:

Akkurat denne situasjonen – med de raske endringene, ny-hetene som kommer raskere enn tilmed de proffeste helt klarer å følge med på – ønsker sterke kapitalistiske krefter å BRUKE til å bli KVITT fagbevegelsen.

Gamle jobber blir vekk eller forandres. Gamle arbeidsplas-ser reorganiseres voldsomt. Det gir et godt påskudd – syns de – til å si at: Nei, disse nye jobbene egner seg ikke for «gam-maldage fagforeninger».

Folk er jo ikke fast ansatt, fx. Eller de jobber ikke samme sted ... eller ikke i samme firma ... eller de har ikke tradisjo-nelle jobber med samme arbeidstid, sånn som i «gammal-dage» fabrikker eller kontorer, der folk stempler ... eller de har ikke tradisjonell lønn ...

Så hva skal man da ha fagforening til?

Internasjonalt ser vi at andelen fagorganiserte i de fleste rike land går NED. Samtidig ser vi at i en periode da de rike landa som HELHET blir rikere (i hvert fall målt i KAPASITETEN for hva det blir MULIG å produsere av mat, klær, skolegang, hus, kulturtilbud osv.), blir arbeiderklassen i de største rike landa statistisk sett FATTIGERE. Mens de RIKE, fx i England, USA og Tyskland, blir RIKERE.

Den nye teknologien, og alle forandringene som kommer med den, blir i denne situasjonen et nyttig påskudd til å GÅ PÅ fagforeningene for å få dem ut av veien.

Og noen skikkelig internasjonale faglig motoffensiv er så vidt jeg kan se ikke kommi igang. Mer enn det: Jeg kan ikke engang se at IDEENE om åssen den skal gjennomføres, har utvikla seg no særlig.

5. Skrem gamlegutta ut på Nettet!

Det viktigste med diskusjonen av teknologi nå, er ikke at den kommer til ferdige slutninger. Det viktigste er at den KOMMER I GANG.

En av grunnene til det er at VI HAR IKKE ALLE SVARA. Enda verre:

Vi har ikke engang alle de riktige SPØRSMÅLA ...

For vi trenger svar BÅDE når det gjelder STORE, SAMFUNNSMESSIGE PROBLEMER (sosialt sikkerhetsnett og jobber etter år 2000) og når det gjelder HELT LOKALE SAKER: Hva kan gjørras for å bruke teknologien på en bra måte for arbeidsfolk på min jobb, i min lille hjemkommune?

Samme svar kan'ke brukes overalt. Røst er ikke Oslo. Raufoss er ikke Sjukehus. Butikk æ'kke bryggeri. Mange ting er felles, mange ting er det ikke, og krever egen undersøkelse.

For å kunne komme fram til sånne svar, trenger vi FØRST å begynne å diskutere og lære, sånn at vi skjønner situasjonen best mulig: Ha ei brukbart fundert mening om hva som kan KOMME til å skje, og finne ut hva det er viktigst å ta fatt i.

Diskusjon, lenge ETTER LO-kongressen, trengs fordi det tar TID å lære nok om situasjonen og diskutere fram gode svar. Diskusjon er òsså viktig, fordi det trengs EKSEMPLER fra andre folk i situasjoner som likner vår egen, som har FÅTT TIL brukbare løsnings.

Ei av de aller FØRSTE forutsetningene for det, er at fagforeninger og klubber – og flest mulig TILLITSVALGTE og vanlige medlemmer! – SJØL lærer seg å bruke et av de VIKTIGSTE teknologiske systemene som nå raskt vil forandre de fleste av jobbene deres:

INTERNETT!

Denne LO-kongressen har lagt ut diskusjon på Nettet for første gang. Det er historisk. Men det avgjørende er at HELE FAGBEVEGELSEN FØLGER ETTER.

Nettet gir sjansen til å FORTSETTE med en virkelig brei skolering på spørsmål av denne typen.

Nettet gir òsså muligheter for å utveksle informasjon om bra eksempler. Finne fagforeninger internasjonalt som jobber med de samme sakene. Etterhvert som medlemmene kommer opp på Nettet: Holde kontakten – begge veier! – med medlemmer som ellers ikke veit så mye om hva de tillitsvalgte driver med. Osv.

I beste fall forestiller jeg meg at Nettet – klokt og demokratisk brukt! – kan hjelpe til med å veve en tettere, sosialt sterkere fagbevegelse, i ei tid da fagbevegelsen absolutt TRENGER å styrke seg.

Men er ikke datateknologien òsså på mange måter FIENDEN? Truer den ikke mange jobber? Skal FAGBEVEGELSEN altså bry seg om sånt, skal GAMLE, TRAUSTE fagforingsgubber KASTE BORT TIDA SI på sånt GUTTE-TULL isteden for å drive årtli' fagli' arbe'?

Jo, på en måte er teknologien FI – for Nettet er òsså et viktig redskap for bisniss og informasjon, bl.a. for de som ønsker å bli KVITT fagbevegelsen nå.

Men hvis de får beholde KUNNSKAPEN om Nettet og BRUKEN av Nettet aleine, så har fagbevegelsen gjort en

strategisk kjempetabbe. NETTOPP DERFOR trenger vi dem gamle, trauste faglige gubbene utpå. DEM åsså!

Bare det å BRUKE Nettet, ikke minst for litt gamle, stive fagforeningshuer (som hos en del av mine jevnaldrende kompisser, som fortsatt sitter i styret og verv!), betyr ei skolering i seg sjøl. Fordi du blir nødt til å LÆRE litt om åssen en ny verden ser ut – en verden vi MÅ INN I, uansett om vi vil eller ikke.

Derfor håper jeg at ETT av resultatene av teknologidiskusjonen på LO-kongressen blir en ARBEIDERBEVEGELSE for at tusener av nye fagorganiserte kommer seg ut på Nettet!

Og så kan en MYE MER FRAMSKREDEN teknologidiskusjon høste fruktene av det på NESTE kongress – og i forbunda, og på den faglige grasrota, i åra framover.

Derfor, til slutt, noen paroler for DEN arbeiderbevegelsen:

- **FAGBEVEGELSENS plass er på NETTET!**
- **E-POST-ADRESSER til ARBEIDERKLASSEN!**
- **INTERNASJONAL SOLIDARITET på INTERNETT!**
- **KAMERATER! syng med: Og så MØTES vi PÅ NETTET!**

VI

Å bygge en dieselmotor i slummen i Peru

kan den 3. Verden hoppe over 100 år
– og hva kan vi gjøre for å støtte det?

Tom side

1. Datarevolusjonen skyter fart

Ting går fortere ute i samfunnet enn før. For 5 og 15 år sida kom de nye modellene og snudde den lille DATAVERDENEN oppned på et halvår eller et år. Men utenom dataguttas lille andedam merka folk lite.

Nå kommer nye ting og snur SAMFUNNET oppned på et halvår. Nett! Det ene året har nesten ingen hørt om INTERNET (med en T) ... neste halvår ær'e interneTT-adresse på skjermen til Petter Nome, og P4, Dagbla' og P2 slår til med nett-journalistikk.

Sånn ær'e her. I Norge, som er et relativt heftig dataland, og andre land i den rike Verden.

Men ikke bare her. Og det kan bli ei VELDIG stor og VELDIG spennende historie.

2. Albania påsken -92 ...

Jeg har vært noen ganger i et lite europeisk land, med høye fjell, mange nasjonalister og mye bønder som heter ... Albania. 6. gang var i påsken 1992.

I -92 var Albania på dunken. Politisk og sosialt kaos. Industrien sto. Jordene blei ikke pløyd. Offentlige bygninger blei ødelagt – i alle barnehager i Tirana var vinduene knust.

Mens landsens skurker med et skummelt uttrykk i trynet og nedbretta gummistøvler à la Drillo streifa gatelangs på jakt etter noen å rane, forklarte flere ledende politikere meg at landets framtid lå i TURISME. Samtidig brukte folk de tomme turisthotellene til å gå inn og drite i.

Om Enver Hoxha, diktatoren som sjefa landet fra 1944 til han døde i 1986, kan man si mye. Når det gjaldt menneskerettigheter fx. Og han sto bak en del mislykka økonomiske kjempeprosjekter.

Men ikke alt han fant på økonomisk var like dumt. Man kan fx si at han ikke var så dum når det gjaldt energiverk. Landet har fjell og vann, og han fikk bygd en del store dammer som er ganske lure. Utdanningssystemet var åsså nokså

effektivt. (Denna vurderinga har jeg fra en økonomiekspert som jobba for USAs regjering.)

På den andre sida mangla'n fot for data. Og noen PC-revolusjon hadde han i hvert fall ikke sansen for.

Gjennom mørklagte gater gikk jeg våren -92 til en leilighet som hadde det folk sa var Tiranans ENESTE private boks: En MAC classic, sånn med frimerkestor iddiotskjerm ...

Jeg hadde vært i 3. Verden-land som Cuba og Elfenbeinskysten og sett en høyere utvikla, mer blomstrende PC-kultur.

3. ... Og våren -95

Våren -95 kom jeg tilbake for 7. gang. Det var ganske rart. Mye var forandra på 3 år.

Delvis fordi økonomien var i oppsving. Og det på et grunnlag som kanskje kan kalles perverst. Så mye var nedlagt av jordbruk og industri de siste 5 åra at alle ungdommer som kunne, simpelthen var nødt til å stikke utenlands. Dermed jobba 1 av 7 ute (1/2 av 3 1/2 millioner)! Og tjente MYE mer penger enn før, som de sendte hjem til mor.

Så i Albania var det varer i butikkene og satelittantenner på balkongene i byene, og far og onkel og mor som hadde mista jobben starta en liten bissniss for penga de fikk fra Agim i Italia og Greta i Sveits.

I Tirana var den STØRSTE industrien å taste inn data om italiensk landbruk! 330 jenter satt hver dag foran italienske bokser og leste italiensk papir i et prosjekt som den italienske staten laga for å få helt nøyaktige jordbrukskart over Italia. For det fikk de 70 US-daler i måneden, lønna til en professor på Tirana universitet.

Jeg så åsså kveldsskoleklasser der ungdommer betalte 3 daler i uka for å sitte foran skjerm og lære Windows ... Familier betalte 1/5 månedslønn for at unga skulle bli kursa ...

Og jeg så privatkapitalistiske bokser rundt i butikker og kontorer, og hørte diskusjoner om den raske ekspansjonen de venta i data i det nye forretningslivet i hovedstaden, osv.

Så i forhold til utgangspunktet ... kunne det se det ut som om datarevolusjonen gikk fortere i Albania enn i Norge (i -95).

4. Hva Castro ikke visste

Dette skredet i Albania kvessa tanker jeg har gjort meg før. For dette har jeg egentlig ikke bare sett der. Jeg har vært på flere reiser og sett flere ting.

På Cuba, f.eks. Der var jeg for første gang i 1988. På ei tid da det nære allianseforholdet mellom Fidel og hans daværende hovedstøtte Gorbatsjov holdt på å sprekke.

En følge av den tette forbindelsen med Sovjet, var at ukeavisa Moscow News blei spredd i flere hundre tusen eksemplarer. Men nå var Moscow News blitt ei ledende Glasnost-avis. Så sirkulasjonslista blei kutta til 10 000, så bare de største fidelistene skulle få vite hva russera dreiv med. Dette var helt etter den gamle linja, som gikk ut på å holde streng kontroll med hva vanlige cubanere fikk vite.

Bare at det hjalp ikke. For cubanera var med på PC-revolusjonen. Og blant yngre intellektuelle var folk som kunne hekte seg på internasjonale nyhetsbaser via satelitt. En mulighet til å slå høl i sensurmuren som jeg trur Fidel og hans generasjon av ledere ikke engang skjønnte. Den gangen.

5. Bolivia, Benin, Russland osv.

I 1990 var jeg i Benin – et av Verdens fattigste og formelt minst utvikla land. Der ramla jeg opp i et datamiljø som var på høyde med tilsvarende kommersielle miljøer i Europa. Folk som jobba for posten og bankene. Internasjonal bisniss krevde at meldingene deres kom gjennom. Så datafolk var nødt til å ha samma utstyr, programvare og kompetanse som dem de snakka med i Europa og USA. Datamiljøene i de vestafrikanske landa jeg var innom, va'kke store, men heftige. Det var et veldig sug blant unge folk for å lære data.

Data var DRØMMEN. Håpet om å komme ovenpå, om framtida, det moderne (og gjerne komme til Amerika, sjølsagt).

Det samme SUGET så jeg i et anna veldig fattig land: Bolivia. I La Paz var jeg i 1982, 1988 og igjen i 1993. Midt i denne svært fattige og svært fine byen er det ofte et stort bokmarked, med flere hundre meter benker, der bøker ligger utover.

I 1988 så jeg ikke ei databok der. I 1993 var bord etter bord fulle. Håndbøker i alt fra MS-DOS og WP51 til avansert programmering. Og folk i flere lag utover, som rota i bunkene.

I Russland har det samme SUGET vært merkbart siden midten av 80-tallet. Da jeg var tilbake der i -95, en måned før Albania, var det viktigste den nye frykten for Katastrofen – og nest viktigst var den ville jakta på de galopperende PC-ene!

PC-ene spredde seg til alle som hadde sjans til å grabbe en. Stadig flere gamle kjenninger hadde fått E-postadresse. Eller de insisterte på at de snart skulle få en! Og ikke lenge etter at jeg kom hjem lå det første russiske E-brevet i kassa mi.

6. Men hva med Valeria ...

Sånne erfaringer peker:

Langs enden av fingern ligger ei framtid der ALLE har boks. Ikke bare rike mennesker. Ikke bare i Europa-Nordamerika-Japan. Men i Romania. India. Latinamerika. Fattige mennesker, overalt!

Nå, kaldt vann i blodet:

Dra til storbyene i den 3. Verden og se åssen virkelige fattigfolk lever. Det ser faen ikke ut som om noen PC-revolusjon står for døra! (Det er forresten ikke nødvendig å dra til Sør – det holder å dra til landsbygda i Ukraina. Som åsså holder på å bli en slags 3. Verden.)

Jeg har diskutert framtida med mange som kjenner sånne land. De sier: – Å tro at datarevolusjonen kan spre seg ut på

folkedypet der, viser bare at du simpelthen ikke skjønner hvor VELDIG fattige folk er.

En sånn diskusjon:

I 1990 var jeg i Leningrad (rett før byen skifta navn). På restaurant med Valeria, 55 år, bestyrer på et bibliotek. En intellektuell. Valeria skreiv mye.

Men hun bare lo av tanken på at hun noen gang kunne få jobbe på PC. (Den lille bærbare kassa jeg hadde med meg, ville den gangen kosta noe sånt som 50 års lønn for Valeria.)

Hun fortalte at hun ikke hadde sett en appelsin på 10 år. Valeria delte rom med mora Barbara, maler, som var over 80. På rommet var det så rått at det var umulig å tapetsere – tapetet bare rant av veggene.

I mars -95 gikk jeg gatelangs i St. Petersburg med Valeria igjen. Hun var blitt pensjonist. Og hadde faktisk fått egen leilighet – både hun og mora bodde litt bedre. Men økonomien ellers? Verre! For den månedlige pensjonen sin kunne Valeria kjøpe 13 langstilka roser. Eller 3 kilo honning fra Kazakhstan. Eller to og en halv små porselenstekanner.

(Jeg reiste ikke spørsmålet om hvor mange månedslønner hun måtte ut med for å kjøpe en PC.)

7. ... og bønder i Tanzania?

Diskusjon 2:

Sommeren 1994 reiste jeg rundt sammen med en tysker som jobba sammen med ei Esperanto-gruppe på landsbygda i Afrika, i Tanzania. Ei gruppe av bønder. Vanlige, og svært fattige, afrikanske bønder.

Et problem, sa han, er at de er så fattige at de mangler alt. De liker å studere, men har ikke papir. Esperantister lærer ofte språket ved å brevveksle. Men dette er folk som ikke har penger til å kjøpe et frimerke.

Jeg gjentok en utbredt idé: At framtida i sånne land kan være å kutte ut papir og frimerke – via direkte datakommunikasjon over satelitt.

Han lo: Datakommunikasjon! De har ikke telefon – det er kanskje ikke en telefon i landsbyen engang, og heller ikke i nabolandsbyen! Og sendinger fra satelitt – når folk er så fattige at de ikke engang har en liten transistorradio?

Aldri, sa han.

Kanskje datanett blir Verdensomspennende ... Men da blir de hengende utafør. Folk som disse afrikanske bøndene blir ikke med i Verden!

Og sjølsagt hadde han rett. Det er vanskelig, ut fra den europeiske uvitenheten (som bare blir overgått av den USAnske) virkelig å forstå hvor fattige fx bønder i Afrika er. PC, for dem, er noe som er lenger vekk enn Månen.

Nå.

8. Albania i 2010?

Men sjøl om det så ut sånn i Afrika i 1994 – er det ikke sikkert at Data For Alle er like langt vekk fx i Albania.

Albania viser hvor fort teknologien kan komme, NÅR den kommer. I hvert fall i noen slags land.

Jeg tror Norge er på vei inn i grunnleggende endringer. De største på 150 år.

Men Albania? Jeg tipper at Albania vil endre seg MER.

FORDELEN med Albania er på den ene sida at landet er (som Mao sa) «fattig og blankt»: Som et ubrukt ark, som ingen har skrivi på ...

Men samtidig har Albania hatt en vellykka utdanningsrevolusjon ... en høyt utdanna befolkning ... dyktige spesialister. (Med en MÅNEDSLØNN som nå svarer til det en midtels norsk akademiker bruker når hun går ut med kjærsten.)

Det betyr, at når stadig mer jobbing blir sendt rundt over Nettet ... til der du kan få gjort det DYKTIG, FORT og VE-

EELDIG BILLIG ... så kan Albania bli et land som tar mye sånne jobber.

Og det fins tjukt av glupe albanere som har erfaring fra Italia, Sveits, Tyskland osv., som har personlige kontakter, kjenner markedene, og investerer i småfirmaer som er lette i rævva og DESPERATE etter å jobbe. (Det er heller ikke mye gammel industri og bissniss i Albania som kan konkurrere om dem. Hvitt ark!)

Altså kan den Datateknologiske Kulturrevolusjonen i Næringslivet spre seg som hvetebrød av dynamitt i eksplosivt grass.

Albania kan hoppe, rett FRA den andre fasen i den industrielle revolusjonen med store, gammaldagse samlebandsfabrikker osv., og til den NESTE fasen i dataevolusjonen. For å si det på norsk: Fra 1930-tallet til år 2005. Og glemme alt imellom!

Med det ha'kke jeg sagt at alle albanere blir rike og lykkelige og vil å leve i datautopia i nær framtid. Bare at det kan bli VELDIG MYE data der, VELDIG FORT. (Og NOEN blir steinrike.)

Albania 2014? Kyberpønk, gjetter jeg.

9. Den største fattigdommen i Verden

Landsbygda i Tanganyika, Burkina Faso osv. har sjølsagt andre slags problemer enn Albania.

For vi kan riktignok snakke om at Øst-Europa akkurat nå synker ned på et 3. Verden-nivå.

Men i Albania har folk tross alt fargefjernsyn og barnehager og alminnelig skoleutdannelse og døtre på 19 som går på universitet i Italia. (Tilmed i Russland hadde min venninne Valeria nettopp SOLGT fargefjernsynet.) De har kanskje trøbbel med å dra på ferie ... men de klarer å finne penger til frimerker. (Sjøl om Valeria syns det var blitt dyrt å skrive til utlandet.)

I Albania (og Russland) har folk LITT penger og MYE skolegang. På landsbygda i Afrika har mange IKKENO penger og IKKENO skole. Det kulturelle blir det viktigste.

Mengder av albanere (og russere, rumenere, kinesere, vietnamesere, marokkanere, egyptere, cubanere) HAR nok skole bak seg til at de kan gjørra store ting etter et halvt års opplæring.

Men å skrive bokstaver du ikke kan, på den boksen du ikke har råd til å kjøpe ... blir verre.

I informasjonssamfunnet blir mangel på kunnskap den siste og største forma for fattigdom.

10. 20 års kommende prisras

Men ikke mangel på bokser! For bokser kommer til å bli billige nok! For ALLE.

Billig nok for Valeria i Leninburg, uansett hva hun trur. Tilmed billig nok for bønder i Tanzania!

Hvorfor? Fordi:

- Bokser er dyre så lenge de har kilometervis med ledninger som skal koples til store glassrør som fyller hele rom. Når de blir bittesmå kretser som trykkes på kort, blir de billige.
- Datalagre er dyre så lenge de er svære roterende diskere som veier fx 100 kg eller 1 kg eller 0,1 kg. Når de blir kort uten bevegelige deler som (magnetisk eller optisk) kan lagre gigabytes, blir de billige.
- Datakommunikasjon er dyr så lenge den trenger tusenvis av tonn med dyr koppertråd som skal henge over berg og dal og ligge over havbånn, der den blir ødelagt av stormer, småfly, trålfiskere, blekksprut og sultne hvaler! Når den flytter over til glasskabel med overkapasitet, eller enda bedre; fyker gjennom lufta, blir den billig.
- Harde varer er dyre så lenge de skal betale utviklingskostnader og blir snekra en og en og er digre og klumpete. Når

utviklinga er betalt, alt blir søtt og smått og effektivt, og masseproduksjonen setter i gang og spyr ut hundremillioner av kopier, blir de utrolig billige.

(Og programvare? Den er dyr, så lenge du må betale det det koster å skrive den!)

(Men hvis du tjukopierer, så ær'n ...)

11. Bokser billigere enn barnevogner

Derfor kommer avanserte mobiltelefoner til å bli billigere enn bordmodeller noen gang var.

Derfor kommer databokser til å bli billigere enn sykler. (Større serier, mindre materialkostnader.) Billigere enn barnevogner – for barnevogner kan ikke forminskes over alle grenser, og må ha bevegelige deler!

Det vil bli OVERPRODUKSJON av bokser. Produsentene kommer til å produsere så mye for å fylle den rike Verden, at det må bli veldige OVERSKUDD som de ikke veit hva de skal gjørra med.

DA, om ikke før, vil Valeria også få boks. Da vil de DELE UT telefoner for noen kroner (eller gratis!) til bønder i Burkina Faso som ikke kan lese. (Noe skal staten gi folk for å holde på populariteten sin. Dessuten kan boksene brukes til å sende ut sanger om at Presidenten Er Snill.)

Databokser kan bli billigere enn mat. Akkurat som folk i den 3. Verden nå kan sitte i slumhytter og ha radio – eller tilmed fjernsyn – og sulte, så kan det finnes millioner som har tilgang til Nettet, uten å ha nok å ete.

Fordi det kan bli billigere å gi folk en liten boks til å snakke med, enn å skaffe dem et helt brød hver dag i året –

12. Bronx eller Vål'enga?

Bruce Sterling & co har gjort en nyttig jobb ved å spre ideen

om at teknologisk framgang ikke nødvendigvis MÅ føre til sosiale framskritt.

Men det er ikke noen morsom tanke at folk kan sitte og kommunisere (se på porno? spille videospill? hække seg inn på Pavens Bønnetelefon, pris 50 øre timen?) mens unga roter gjennom dynga utafør etter matrester – Afrika som et South Bronx, så stort som en Verdensdel?

De amerikanske slummene er praktiske eksempler på at avansert teknologi (lydanlegg, mobiltelefoner, maskinpistoler med lasersikte og luksus-biler), godt kan forbindes med at folk flest får det verre. Mange steder i USA hadde folk det bedre for 50 år sida.

Men den motsatte utviklinga da? At farlige bakgater mellom elendige rønner, der folk hoster ut lungene sine, forvandler seg til pussig storbyidyll med billige, velholdte leiligheter og parker der unga leiker? Sånn gikk det fx i mange europeiske storbyer, i tida fra 1930 til 1970.

Det skjedde under den forrige industrielle revolusjonen – samlebandsrevolusjonen. Den som nå er slutt.

Er ikke noe sånt mulig lenger, i informasjonsalderen? Og er det ikke mulig i de store, fattige landa Sør i Verden?

Jeg mener at det OGSÅ er mulig. Men det er avhengig av kultur.

Det vil si: Åssen teknologien BRUKES, og av HVEM.

13. Lastebilen i Peru

La oss ta Peru, et land jeg kan litt om.

Rundt Lima er noen av Verdens verste slummer. Mellom 5 og 10 millioner har flytta inn fra landsbygda til en fattigdom som er ufattelig sjøl etter at du har sett'n.

Folk i disse slummene er arbeidsomme, disiplinerte og dyktige. De er sparsomme og jobber langsiktig. De kan fx bruke 20 år på å samle nok murstein til å bygge første etasje i heimen. Deretter går de i gang med å samle til 2. etasje!

De samarbeider om å planlegge veiene der de bor, skole-

gang, helsevesen, om vaktstyrker for å unngå å bli drept. Fins ei kraftlinje i nærheta, samarbeider de om å klatre opp i ei mast for å stjele strøm, og legger el-nett ut mellom hyttene.

Sånn gror bydeler opp fra elendigheta og til sivilisasjon, på noen tiår. Fordi folk er flittige og kan tenke framover.

I ei sånn slumhytte kan fx lille Pablo – eller Carmen – vokse opp uten noen gang å ha ei notisbok av papir. Men i framtida kan en ny Einstein utdanne seg i ei sånn hytte – uten papir.

(Bare et lite mindretall klarer å dra seg sjøl opp etter håret på den måten. Men hvis du nå har 10 millioner unger å ta av. Da blir et sjøl et lite mindretall fort til nokså mange glupe folk.)

Kom nå med gamle bokser til denna slummen. Og kanskje en kontainer med gamle kort og kabler som en storbank har hivd? La oss nå si at noen glupinger får tak i disse greiene.

De har en 10 år gammel, utslitt diesellastebil. Den står. Men gutta og jentene hækker seg inn i en base som har programvare som lager reservedeler til denna modellen. (Ei gammel verktøymaskin har de fra dynga.) De finner skrapmetall og lager nye deler.

Og bilen går. I 10 år til. I 50 år til, om de blir flinke nok.

En dag har de ikke mer diesel. De går ut på baser og leiter etter alternativer. Det er mye organisk søppel nedi her. (Sumpgass? sprit? skumlere, flytende oljer?) Ærn, ærn!?

Her ække poenget at de (som albanerne) slår seg opp på å selge intelligent arbeidskraft billig på det italienske datamarkedet. Her er poenget at slummen i Lima (og en mengde andre storbyer i Sør) allerede er innstilt på å produsere ALT, SJØL.

Og med den nye teknologien kan de faktisk komme til å klare det.

14. Det virkelig store spranget?

Det vil være å gå langt, fort, det! Her har vi drømmen om et hopp inn i framtida – et sprang som kan få alt som skjer i Norge til å virke som puslerier, og tilmed få et (mulig) albansk sprang til å se puslete ut.

I noen superstorbyer i Sør lever de som i Europa på 1840-tallet. (Nåja, bortsett fra at en del har radio osv. Parallellen er altså ikke helt nøyaktig. Men det ække viktig.)

På LANDSBYGDA i Sør fins fortsatt millioner, som lever som om de var på 1500-tallet. Eller i år 1000.

Og her snakker vi om at med VIRKELIG billig teknologi + kultur (bl.a. lokale glupinger i spissen!) så kan de på noen tiår hoppe RETT DERFRA og inn på 2000-tallet.

Ovafor antyda jeg åssen jeg tenker meg ei sånn utvikling i praksis, lokalt.

Nå, for å ta de store linjene:

- Den Rike Verdens siste, og viktigste, overtak på Den Fat-tige Verden, er overtaket i Kunnskap.
- Datarevolusjonen vil med tida gjøre all (eller mesteparten av all) menneskelig kunnskap gratis og tilgjengelig for alle.

Dermed vil det svære historiske skillet falle.

15. DataMorTheresa (og DataRobin!)

Men det kan ta tid. I mellomtida vil de som sitter på kunnska-pen og tjener penger på den, klamre seg fast og forsøke å hin-dre at de fattigste milliardene får kloa i den! Mens de fattige, ettersom de erobrer den nye teknologien, vil bore seg tusener og millioner av lurere og lurere høl for sugerøra sine inn i kunnskapspengebingen.

Min visjon, som sånn dum gammaldags kommunist som ikke har skjønt no, er at alt er ålreit som forkorter proses-

sen, og fører til storstilt overføring av kunnskap fra Nord til Sør:

Digre gratisbaser! Billige linjer! Overskuddsbokser! Milde gaver fra data-RødeKors og snille datakapitalister i USA og Norge!

(Og, sjølsagt, om nødvendig stjæling. Tjueri og innbrudd fra data-Robin Hood, som tar fra de informasjonsrike og gir til de informasjonsfattige! Alt som bidrar til å fremme utviklinga av Fred, Frihet og Alt Gratis!)

(– Hva sa jeg nå? Men noe sånt MENER jeg sjølsagt ikke. Jeg er en grei halvgammal gubbe som ikke har gjort noe galt siden jeg var ganske ung. Så jeg kunne sjølsagt aldri tenke meg å VÆRE MED på noe sånt!)

Boka består av fire delfiler.
De andre filene kan du hente fra pdf-arkivet.

Tom side